

КРИВОРІЗЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Гендерна парадигма освітнього простору

1' 2015

Заснований
у січні 2015 року

Виходить два рази на рік

Кривий Ріг
2015

[Рец.] : Гендер для медій : [підручник із гендерної теорії для журналістів та інших соціогуманітарних спеціальностей] / [Л. Малес, Т. Марценюк, О. Плахотнік, О. Приходько, С. Шимко, Г. Ярманова]; за ред. М. Маєрчик. – К. : Критика, 2013. – 220 с.

В українському науково-навчальному просторі з'явився підручник, який сміливо без жодних перебільшень можна віднести до праць нового типу. Це перший в Україні підручник, у якому з позицій найновіших інтелектуальних напрацювань розглянуто тиражовані гендерні міфи, які формуються і поширюються завдяки засобам масової інформації, описано принципи їх деконструювання та подолання гендерної упередженості за допомогою відбору достовірних перевірених даних і симетричного візуального представлення жінок і чоловіків у друкованих виданнях, акцентовано увагу на вмінні бачити й аналізувати приховані гендерні дискурси.

Підручник виконано в межах наукової програми Інституту народознавства НАН України та громадської організації «Центр культурно-антропологічних студій» за фінансової та координаційної підтримки Представництва Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні. Підручник створено для старших курсів бакалаврського рівня навчання. Він однаково корисний і для факультетів журналістики, і для інших гуманітарних та соціальних спеціальностей: філософії, філології, культурології, соціології, педагогіки, історії тощо.

Підручник складається з трьох частин. Перша частина присвячена розгляду теоретичних положень гендерної теорії та її розвитку за останнє півстоліття, звернено увагу на серйозний вплив теорії дискурсивних (ідей) влад Мішеля Фуко, що була підхоплена та розвинута теоретиками феміністичної і гендерної теорії. У другій частині об'єднано розділи, у яких застосовано гендерний аналіз до різних аспектів соціального життя – науки, медій, мови, освіти, ринку праці, насильства, спорту. Третю частину підручника присвячено гендерній політиці – новому напряму сучасної політичної думки, що активно розвивається в Україні та у світі.

У композиційному плані структура підручника — навчальний прорив. Поділ матеріалу на розділи, які добре продумані, чітко вибудовані, без надмірної сторінкової роздутості, сприяють цілісному сприйняттю матеріалу. Структура кожного розділу, що

починається окресленням тих питань, які в ньому будуть розкриті, та виписаними засновками, висновки та відповіді на які студенти зможуть отримати тільки після ретельно опрацювання розділового тексту, допомагає зосередитися на головному гаслі розділу. Така робота вимагала неабиякої композиційної майстерності від авторок, що тільки ще раз підтверджує їх фаховість. Дуже вдалим як для підручника є виділення серед тексту кожного розділу окремого поля під назвою «Причинок для критичного мислення», у якому пропонується поміркувати над тезою, можливостями, заходами, дати відповідь на дискусійне запитання, згадати і аргументувати висловлювання відомих українських діячів, вирішити невелике практичне завдання тощо. Такий методологічний прийом підтримує живий інтерес до тексту та сприяє тому, що студентки і студенти активно працюватимуть з текстом підручника, а не пасивно читатимуть його, тим самим перетворюючись на активних учасників навчального процесу, а не пасивних спостерігачів і слухачів.

Добре продуманим і вдалим є рішення вводити в текст розділів підручника «Практикум» — цитати та ілюстрації для самостійного опрацювання автентичних тестів з метою на практиці вправлятися у розпізнанні гендерних стереотипів, а також рекомендація кінофільмів і книг як невід'ємної частки світової культури. Саме такі методологічні прийоми та структурно продумане вибудовування тексту перетворюють підручник «Гендер для медій» на підручник-діалог, що заставляє думати, аналізувати, аргументувати. Усе виділяє його серед великої кількості підручників-монологів, що пропонують “сухий”, нецікавий, “несвіжий” текст, розрахований на пасивне споживання.

Позитивної оцінки заслуговує весь ілюстративний матеріал підручника. У кожному розділі присутні доречні й добре підібрані фото, графіки, таблиці, схеми, карти, карикатури, що допомагають унаочнити теоретичні розмірковування, підтвердити наведені факти. Всі ілюстрації підписані, дібрані на основі українських реалій і світових

практик. Одночасно зображення є “свіжими” (представлені фото сучасних політичних діячів і діячок, телеведучих, спортсменів і спортсменок та ін.), графічні та схематичні зображення, таблиці базуються на новітніх даних.

Новий сучасний підручник із гендерної теорії вже знайшов своїх викладачів і викладачок,

студентів і студенток, він уже “не спить вічним сном” на книжковій полиці бібліотеки, а стає найбільш уживаним підручником, який часто беруть до рук, читають і перечитують, довго тримають розгорнутим на якійсь сторінці, щось позначають і занотують поміж рядків...

О. Годованська

[Рец.]: «Общество. Гендер. История»: сборник статей и тезисов докладов V Всероссийской научной конференции с международным участием. Май 2014. – Липецк, 2014. – 48 с.

Розширення гендерного дискурсу призводить до неможливості досягнути безкінечну множину наукових публікацій, які б відображали стан розвитку сучасної гендерології. Стає все складніше “утримати хвилю” та знаходитися в курсі того, що відбувається у світі і в Україні у руслі гендерних досліджень. Тому, з нашої точки зору, надзвичайно важливим є інформування наукового співтовариства щодо наукових заходів гендерного спрямування.

Нещодавно було опубліковано збірник статей і тез доповідей V Всеросійської наукової конференції з міжнародною участю «Суспільство. Гендер. Історія», яку було проведено Центром з проблем гендеру та прав людини НДІ Липецького державного технічного університету, Липецьким регіональним відділенням Російського товариства інтелектуальної історії. Цей невеликий за обсягом збірник (48 с.) являє собою досить цікаве видання, у якому містяться як загальноісторичні («Самосохранительное поведение студенческой молодежи», авт.: М. Асарян, Э. Овчинникова; «Между властью и крестьянством: судьбы аристократии и пореформенной России (князь Л.Вяземский)», авт.: Д. Будюкин; етнокультурологічні («Особенности праздничной славянской трапезы», авт.: И. Лебедева; «Актуаль-ные проблемы миграционной политики Болгарии», авт.: Д. Ветлугаева), так і власне гендерні публікації. Останні становлять половину з наявних у збірнику публікацій. Гендерно марковані тези стали предметом нашого розгляду.

Наявні статті за тематикою можна умовно поділити на три групи: суспільно–політична (Н. Рекунова «Гендерные аспекты прав человека»; Н. Ленивихина, Д. Линник «“Женский вопрос” и профсоюзы Нижнего Поволжья в 20-е годы XX в.»); культурологічна (Ж. Павлихина

«Зарождение культа «прекрасной дамы» в эпоху Каролингского возрождения как основы появления этического кода современного сообщества») та власне педагогічна (М. Волікова «Позиція А.С. Макаренка щодо статевого виховання: контекстний підхід» та А.Дресвятина «Генезис гендерных идей в истории педагогики»). Зупинимось на виокремлених тематичних групах більш докладно.

Змістовну та цікаву інформацію містить робота *Н. Ленівихіної та Д. Линник «Складання системи охорони материнства та дитинства у Нижньому Поволжі у 20-х рр.ХХ ст.»*. Тут наводяться свідчення щодо сутності політики Радянського Союзу з проблеми подолання смертності серед жінок та дітей. Авторами підкреслюється думка, що «радянська влада пов’язувала охорону материнства із залученням жінок до суспільної праці», для чого утворювалися дитячі ясла, садочки, майданчики. Радянська влада наполегливо формувала думку, що «жінка повинна знищити столітнє домашнє рабство. Жінка звільниться, якщо вона буде стояти за суспільне виховання дітей. Радянська влада, влада трудящих, врахувала цей бік та повсюди відкриває дитячі заклади, як-от дитячі ясла, осередки, будинки, колонії, тим самим дає можливість трудящим жінкам спокійно братися за загальну необхідну роботу, не полишаючи у цей самий час дітей без догляду, напризволяще» (с. 31). Отже, роблять цілком слушний висновок автори, декларована турбота про жінок і дітей забезпечувала підтримку політики Радянського уряду.

Логічним продовженням попередньої теми стали тези *Н. Ленівихіної та Д. Линник («“Жіноче питання” та профспілки Нижнього Поволжья у 20-ті роки ХХ ст.»*). Тут на основі аналізу роботи профспілок у напрямі вирішення “жіночого питання”,